

ומצא, שאיבוד החזקה הוא באופן מידי!

שנינו במשנה: לקח בית בחצר אחרת, לא יפתחנו לחצר השותפין:

ודנה הגמרא: מאי טעמא לא יפתח?!

מפני שמרבה עליהם את הדרך, כלומר, מרבה הוא עוברים ושבים דרך החצר, ואין בה צניעות [פרטיות] כמו שהיתה בה מקודם.

אלא שאם זהו הטעם, אימא סיפא דמשנתנו, ששנינו בה:

אלא, אם רצה, בונה את החדר לפניו מביתו. ובונה עלייה על גבי ביתו, ופותחה לתוך ביתו.

ואם הטעם הוא מפני הוספת אנשים העוברים בחצר, והלא סוף סוף, אם בונה דירה נוספת, בכל ענין הרי הוא מרבה עליו את הדרך, כי מה לי אם יוצאים ונכנסים הדיירים שיגורו בעלייה דרך החצר, או שצריכים הם לעבור דרך הבית כדי להיכנס לעלייה?!

אמר תירץ רב הונא: אין המשנה מדברת בתוספת בניה של חדר, אלא מאי, מהו ה"חדר" שאמרה המשנה? כגון שחלקו לחדר

פתח. (4) ואילו משפתחת חלון, אף בבית צריך אני להצטנע ממך, כדי שלא תראה מחלונך, שהוא גבוה, (5) לתוך ביתך. (6)

תנו רבנן: מעשה באדם אחר שפתח חלון לחצר השותפין, ובא לפני רבי ישמעאל בר רבי יוסי, וטען שקיבל רשות לכך מבני החצר.

אמר לו רבי ישמעאל בר רבי יוסי "החזקת, בני, החזקת!" אף שלא החזיק בו שלש שנים. כי מאחר שהחזיק בפניהם ולא מחו, סובר רבי ישמעאל ברבי יוסי שלא לתר הוי חזקה! (7)

ולאחר מכן בא אותו אדם לפני רבי חייה. ואמר לו רבי חייה "יגעת, ופתחת לך. עכשיו יגע, ופתוב! משום שלא החזיק בו שלש שנים.

אמר רב נחמן: ולחלון פתוב, דהיינו אם א-ט החזיק בחלון לחצר השותפין במשך שלש שנים, ובא שותפו לחצר, וסתם לו את החלון על ידי שבנה כותל כנגדו, לא לתר הוי חזקה לסתימת החלון, אם שתק בעל החלון ולא מיחה על הסתימה. זאת, אף שהחזיק לפני כן שלש שנים להיות לו חלון פתוח לחצר חברו. משום שאין אדם עשוי שכותמים אורו בפניו — ושותק. ואם שתק גילה בדעתו שהחזקה שהחזיק מקודם, שלא כדין החזיק!

4. כמבואר במשנה הבאה.

5. כן כתב הרשב"ם, והוצרך לכך, כי כשם שאין עושין פתח כנגד פתח, כך אין עושין חלון כנגד חלון, כמבואר במשנה הבאה.

6. נתבאר על פי פירושו הראשון של הרשב"ם;

ובפירושו שני פירש: "עד האידנא כשאתה היית בחצר הוה בעינא איצטנועי מינך, השתא, אפילו כשאתה בבית, בעינא איצטנועי מינך".

7. וכן מבואר בגמרא לעיל מא א לדעת רבי ישמעאל ברבי יוסי, ומכאן למדוה, רשב"ם.

ביתו לבית חבירו, פתח בביתו כנגד פתח ביתו של חבירו שמעבר לרשות הרבים, וחלון בביתו כנגד חלון בבית חבירו שמעבר לרשות הרבים.

וכן אם היה החלון הפתוח לרשות הרבים קטן — עושה אותו גדול.

וכן אם היה אותו חלון אחד — עושה אותו שנים.

גמרא:

שנינו במשנה: לא יפתח אדם לחצר השותפין, פתח כנגד פתח, וחלון כנגד חלון:

ומפרשין: מנחני מילי [מנין נלמד דין זה?]

אמר, פירש רבי יוחנן, משום דאמר קרא [במדבר כד]:

”וישא בלעם את עיניו, וירא את ישראל שוכן לשבטיו”. מה ראה בלעם? ראה שאין פתחי אהליהם של ישראל מכוונין זה כנגד זה.

אמר בלעם: ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה, ופתח ואמר ”מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל“.⁽¹⁾

שנינו במשנה: היה קטן, לא יעשנו גדול:

סבר רמי בר חמא למימר [לפרש את משנתנן] כך: אם היה לו פתח מביתו לחצר, והיה הפתח בר ארבע אמות רוחב, שנותן לו

הקיים ועושהו לשנים חדרים. שאינו מוסיף על הבניה כלום, ואי אפשר לאסור על האדם מלהכניס דיירים לתוך ביתו, אפילו היו מרובים.

וכמו כן לגבי עליה, לא מדובר שבונה עליה על ביתו, אלא ומאי ”עלייה” שאמר התנא במשנה — אפתאי, שבונה יציע בתוך גובה הבית עצמו.

כלומר, אכן אין הוא יכול להוסיף בשטח הבנין, אבל יכול הוא לחלק את השטח הקיים לחדרונים קטנים, וכוונת המשנה לומר, שהוא מחלק את החדר הקיים לשנים. או שהוא עושה עליה על ידי שהוא בונה גג באמצע גבהו של החדר, ועולה אליה מתוך החדר, וזו היא העלייה ששנינו.

מתניתין:

לא יפתח אדם לחצר השותפין [לחצר שהוא שותף בה], וביתו פתוח לחצר, פתח כנגד פתח של בית שותפו הפתוח לאותו חצר, אלא ירחיק משהו לצד זה או אחר —

ולא חלון כנגד חלון, והטעם משום צניעות, וכפי שיתבאר בגמרא.

היה החלון הקיים הפתוח לחצר השותפין קטן — לא יעשנו גדול.

היה החלון אחד — לא יעשנו שנים, ויתבאר בגמרא.

אבל פתח הוא לרשות הרבים המפסקת בין

1. כתב הרשב”ם: ומחנה ישראל כחצר השותפין דמי, שלא היה רשות הרבים אלא במחנה לוייה, כדאמרינן במסכת שבת [צו ב].

שנינו במשנה: **אחד, לא יעשנו שנים:**

סבר רמי בר חמא למימר [לפרש את כוונת המשנה] על פי דרכו דלעיל:

אם היה הפתח **בר ארבעי** אמות, אז הוא **דלא לישוייה תרי**, שלא יחלק את הפתח הזה לשני פתחים **בני תרתי תרתי**, לא יעשה מהם שני פתחים של שתי אמות כל אחד, משום **דקא שקיל תמני** אמות **בחצר**. כי על ידי זה הוא נוטל שמונה אמות ברוחב החצר, ארבע אמות כנגד כל פתח, ונמצא מפסיד את בני החצר.

אבל אם היה הפתח **בר תמני**, ובעי **לישוייה בני ארבעי ארבעי** — **שפיר דמי**. אם היה הפתח בן שמונה אמות, ורוצה הוא לחלקו לשני פתחים של ארבע אמות, אין בכך מניעה, שהרי לא יטול אף עכשיו בחצר אלא שמונה אמות, ארבע אמות לכל פתח, ואינו מפסיד את בני החצר.

אמר ליה רבא: לא כן הוא. אלא, טעם המשנה הוא משום צניעות, ומשום **דמצי אמר ליה:** **בחד פיתחא מצינא אצטנועי מינדך**. אבל **בתרי פיתחי לא מצינא אצטנועי מינדך**. [מפתח אחד הפתוח לחצר, יכול אני להצטנע ממך, ולא משני פתחים!]

שנינו במשנה: **אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח:**

זכות שימוש בלעדית בחצר כנגד כל רוחב הפתח באורך ארבע אמות, **לא לישוייה בר תמניא**, לא יעשנו רחב שמונה אמות, ומשום **דקא שקיל תמניא בחצר**, שעל ידי זה יש לו זכות שימוש בלעדית ברוחב שמונה אמות על ארבע אמות, ונמצא מפסיד את בני החצר.

שהיה סבור רמי בר חמא שאין לפרש את הטעם משום צניעות, כי מה לי קטן מה לי גדול, הואיל ובלאו הכי צריך הוא להצטנע ממנו.⁽²⁾

אבל אם היה לו פתח **בר תרתי**, שתי אמות — הרי אם ברצונו להרחיבו ו**לישוייה** לפתח **בר ארבעה**⁽³⁾ אמות **שפיר דמי**. אין מניעה להרחיב פתח של שתי אמות לארבע אמות, שהרי לעולם אינו נוטל פחות מארבע אמות ברוחב החצר על כל פתח, ונמצא שלא הפסידו בני החצר כלום.

אמר ליה רבא לרמי בר חמא: לא כאשר אתה סבור, שטעם המשנה הוא משום השטח שהוא נוטל בחצר כנגד הפתח. אלא הטעם הוא כמו ברישא, משום צניעות. ואף שבלאו הכי צריך הוא להצטנע ממנו, מכל מקום, **מצי אמר ליה השותף למרחיב החלון** או הפתח:

בפיתחא זוטרא מצינא לאצטנועי מינדך, אבל **בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינדך**, [בפתח קטן יכול אני להצטנע ממך, ואילו בפתח גדול איני יכול להצטנע ממך].

2. לפי מה שהיה סבור רמי בר חמא, אין בבה זו

של המשנה עוסקת בפתח כנגד פתח, אלא אפילו בפתח סתם, וגם אין המשנה עוסקת בחלון אלא

3. נראה שצריך לומר "ארבע", שהרי מדובר כאן

הכותל, ועליהן מונחות קורות לרוחב הכותל], לרשות הרבים, שמא ייכשלו בהם בני רשות הרבים.

אלא אם רצה, הרי זה כונס את כותלו הגובל ברשות הרבים לתוך שלו – **ומוציא** זיזין וגזוזטאות לאותו שטח שכנס.

לקח חצר ובה זיזין וגזוזטאות הבולטות לרשות הרבים, הרי זו בחזקתה ואינו צריך להסירם, ומשום שטוענים ללוקח: (4) שמא הכניס המוכר לתוך שלו, והוציא. (5)

גמרא:

שנינו במשנה: אין עושין חלל תחת רשות הרבים בורות שיחין ומערות; רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים:

ומבארת הגמרא את טעמו של דבר: משום דאמר ליה הפותח לבעל החצר שכנגדו: סוף סוף, הא בעית אצטנועי מבני רשות הרבים. הרי בלאו הכי צריך אתה להצטנע מבני רשות הרבים.

מתניתין:

אין עושין חלל תחת רשות הרבים. ומה הוא אותו חלל: בורות, שיחין ומערות. ואפילו אם מקבל הוא עליו כל נזק שיגרם, כי אין רצונם של בני אדם להינזק ולירד לדין על עסקי ממונם.

רבי אליעזר מתיר, ובלבד שיכסה אותם בכיסוי חזק, כדי שתהא עגלה מהלכת עליהם וטעונה אבנים.

אין מוציאין זיזין [קורות קטנות], וגזוזטאות [קורות גדולות בולטות מן

באמות ולא בטפחים.

דמוכר ודמוריש גופיה דאפקעינהו להני זיזין, לא הוה שבקינן להו, אלא היכא דטען טענת בריא דכונס לתוך שלו הוה. אלא השתא, דקיימי בידיא דירוש או דלוקח, כיון דאתברר דכי זבניה או ירתיה להאי ביתא הוה אייתניהו להני זיזין וגזוזטאות, התם אף על גב דלא איתברר אי כונס לתוך שלו הוה, ולוקח או יורש נמי לא קא טען "ברי לי דכונס לתוך שלו הוה", אנן טענינן ליה, והיינו דדיקינן מיהא מתניתין בפרק לא יחפור [כג א] דטוענין ללוקח; ומשמע שהמוכר היה נאמן בטענה לבד, ולא היה צריך ראיה על זה; וראה במאירי שכתב כהרשב"ם.

5. נתבאר על פי הרשב"ם; וראה לעיל כג א בגמרא על משנה זו "אימור כונס לתוך שלו הוא, אי נמי אחולי אחיל בני רשות הרבים גביה", [וראה עוד ב"קובץ שיעורים"].

4. כתב הרשב"ם: הרי זו בחזקתה: דטענינן ללוקח ואומרים "אימר כונס לתוך שלו היה", אבל המוכרה לו שהוציא הזיזין, הוא היה צריך להביא עדים שכנס לתוך שלו, או שיטעון "שני חזקה החזקתי, וכנסתי לתוך שלי", דהויא לה חזקה שיש עמה טענה; אבל לוקח לא צריך למיטען מידי, אלא "כך לקחתי", ואין צריך לטעון היאך הוציא המוכר את הזיזין לחוץ לרשות הרבים, דטוענין ליורש, וטוענין ללוקח; אבל ב"יד רמה" אות טז כתב "וקא מיירי כגון דאתברר, דמעיקרא לא הוה הכא זיזין ולא גזוזטאות דמפקי לרשות הרבים, אלא האי מוכר או האי מוריש הוא דאפקינהו, מיהו לא ידעינן אי בדאפיק לרשות הרבים אפיק, ואי כונס לתוך שלו הוה. דאי הוה קאי האי ביתא ברשותיה

אתא ההוא גברא לקמיה דרבי ינאי לשאול
בדינו; אמר ליה רבי ינאי:

זיל האידינא ותא למחר, [לך היום ושוב ט-ב
למחר].

בליליא שדר קצייא לההוא דידיה, [בלילה
שלח רבי ינאי את שליחו לקפוץ את אילנו
שהיה אף הוא נוטה לרשות הרבים].

למחר אתא ההוא גברא לקמיה דרבי ינאי,
ואמר ליה רבי ינאי: זיל קוץ את אילנך.

אמר ליה אותו אדם לרבי ינאי: הא מר נמי
אית ליה, [הרי אף לך אילן הנוטה לרשות
הרבים]?!?

אמר ליה רבי ינאי "זיל חזי: אי קוץ דידי —
קוץ דידי; אי לא קוץ דידי — לא תקוץ את,
[צא וראה: אם תמצא שאילני נקצץ, אף
אתה תקוץ; ואם תמצא שאילני לא נקצץ,
אף אתה אל תקוץ].

ומקשינן על רבי ינאי: מעיקרא, בתחילה
שהיה האילן נוטה לרשות הרבים מאי סבר
רבי ינאי, ולבסוף שקצצו מאי סבר!?

ומפרשינן: מעיקרא הוה סבר רבי ינאי,
דניחא להו לבני רשות הרבים דיתבי
בטוליה, [נוח להם באילן, שיכולים הם
לישב בצילו], אך כיון דחזא דקא מעכבי,
שדר קצייא, [מאחר שראה שהם מוחים
באילנו של אותו אדם, אם כן משום כבודו
שותקים הם, ולכן שלח את שלוחו לקוצו].

ומפרשינן טעמא דרבנן, שאינו יכול לחפור
ברשות הרבים אף אם יכסנו בכיסוי חזק,
שהוא משום דזימנין דמפחית ולא אדעתיה
[פעמים שהכיסוי מתליע מתוכו ונפחת, ואין
העובר שם על לב].(6)

שנינו במשנה: אין מוציאין זיזין
וגזוזטראות:

מעשה ברבי אמי, דהוה ליה זיזא דהוה נפיק
למבואה [זיז היה לו שהיה בולט למבוי],
וההוא גברא נמי הוה ליה זיזא דהוה מפיק
לרשות הרבים [ולאדם אחר היה זיז היוצא
לרשות הרבים].

אתא [בא] אותו אדם לקמיה דרבי אמי
לשאול בדינו: אמר ליה רבי אמי: זיל קוץ
[לך ותקוץ את זיזך]!

אמר ליה אותו אדם לרבי אמי: והא מר נמי
אית ליה [הרי אף לך עצמך יש זיז בולט]!?

אמר ליה רבי אמי "דידי למבואה הוא
דמפיק, ובני מבואה מוחלין גבאי, אבל דידיך
הרי לרשות הרבים מפיק, מאן מחיל גבך,
[שלי למבוי הוא בולט, ובני המבוי מוחלים
לי; אבל שלך הרי בולט הוא לרשות הרבים,
ומי מוחל לך?!]".

מעשה ברבי ינאי, דהוה ליה אילן הנוטה
לרשות הרבים, הוה ההוא גברא דהוה ליה
נמי אילן הנוטה לרשות הרבים [ואף לאדם
אחר היה אילן הנוטה לרשות הרבים], אתו
בני רשות הרבים הוו קא מעכבי עילויה
[ובאו בני רשות הרבים למחות באותו אדם],
מפני שנופי האילן מזיקים לגמל ולרוכבו.

6. ביאר הרשב"ם: רבי אליעזר אזיל בתר השתא, ולא חייש לשמא היום ולמחר יכלה הכיסוי